

MUNI
ARTS

Proměna a vývoj univerzitního vzdělávání

Michal Černý

Před dávnými časy...

- Vznik vzdělanost v současném slova smyslu je ve starověkém Řecku (rozchod náboženství a řemeslné zkušenosti a vědy)
- Platónova akademie 387 př. n. l.
- Alexandrijská knihovna – 3. století
- Zrod moderní vzdělanosti je ale křesťanský:
 - 6.-12. katedrální školy: gramatika, rétorika, dialektika – aritmetika, geometrie, astronomie a hudba.
 - Školy klášterního typu
 - Od 10. století vznik univerzit

První univerzity

- 962 Parma
- 1088 Bologna
- 1150 Paříž
- 1167 Oxford
- 1175 Modena (do roku 1338;
pak opět až 1772)
- 1204 Vicenza (do roku 1209)
- 1208 Palencia (do 1250)
- 1209 Cambridge
- 1212 Valladolid
- ...
- 1348 Praha

Základní body

- Studium není třeba ukončit
- Studium má vždy mezinárodní charakter (viz rok 1409 a DK)
- Mluví se latinsky, ale i dalšími jazyky
- Složitá je otázka neevropských či nekatolických univerzit
- Studium má velice volný charakter
- Cílem univerzity je vždy určitá universalita
- Bakalář je typicky ze svobodných umění, magistr (mistr) se již profiluje (medicína, teologie, právo,...), doktor
- Silné spojení s církví – bula od papeže, církevní hodnosti (rektor, děkan, ...), sliby (dnes promoce), kanonické mise, ...
- Specifické právní postavení

K čemu je nám univerzitní studium?

Důvody personálně – sociální (Keller):

- Vzdělání jako chrám
- Vzdělání jako výtah
- Vzdělání jako pojišťovna

Důvody politické:

- Zemská správa
- Ekonomický rozvoj
- Nástroj politické emancipace

Pro koho:

- Pro nemnohé
- Pro širší vrstvy
- Pro téměř všechny

Základní struktura univerzity v dlouhém století v R-U monarchii

- Katedra = docent nebo profesor
- Velice omezený počet studentů – řádově stovky na fakultu
- Institut řádného a mimořádného docenta
- Výrazná centralizace
- Výrazná snaha o nepřítomnost národnostního etosu (neúspěšná)
- Postupný rozpad privilegia jasné univerzitní pozice – vysoká učení technická, spolková činnost, ...
- Vzdělávání je stále velice výběrové
- Profesory jmenuje panovník
- Problémy s financováním škol a akademiků (řeší to ministerstvo)
- Klesá význam a role církve
- V USA je ale už situace úplně jiná!

Socialistické školství

- Typickými rysy je přijetí sovětského modelu vzdělávání a akademické struktury (kandidát věd), extrémně malá internacionalizace a kádrové profily
- Vznikají vojenské katedry
- Jedinou přijatelnou filosofií je Marxismus – leninismus (nikoli komunismus!), která se učí všude
- Velký důraz na centralitu a řízení (od osnov po univerzity)
- Odstranění akademického étosu – často roční právnické kurzy pro dělníky atp.
- Církev ze vzdělávání mizí a je nahrazena vědeckým světonázorem, k tomu směřují i reformy kurikula a kádrové posudky
- Vzdělávání v teologii je zásadně deformováno a kontrolováno (když církev nemůžeme zničit, tak si ji indoktrinujeme zevnitř)

Po roce 1989

- Dvojitý systém habilitací a problémy s ním
- Nárůst internacionalizace
- Extrémní a dramatický růst kvality vzdělávání a vědy
- Významná modernizace a přítomnost soutěže s dalšími univerzitami
- Masifikace vzdělávání
- Decentralizace vzdělávání (konec osnov na ZŠ a SŠ, institucionální akreditace)
- Bolognský proces – tři stupně studia
- Vzniká mnoho nových vysokých škol, univerzit,...
- Dnes cca 40 % populačního ročníku začne studovat VŠ, což odpovídá průměru OECD

Stále se jen blížíme

- Chybí nám spolková činnost
- Stále velice zastaralý model fakultní správy
- Nefunkční kariérní řád (titul jako šlechtický titul)
- Vysoká míra studijní neúspěšnosti
- Chybí rozdělení na různé směry – vědecký x profesní
- Vysoká rigidita systému
- Nízká míra internacionalizace
- Příliš učíme česky
- ...